

EROĞLU NÛRÎ

(d.?-ö.1012/1603)

tekke şairi

Açıklama [eç1]: Madde başlarında şairlerin mahlaslarının olmasına özen gösterilmeli. Ancak şairin tanıtıcı özellikleri virgülden sonra yazılmalı.

Açıklama [eç2]: Edebiyat alanı şairin ağır basan özellikleri esas alınarak tekke şairi ya da âşık olarak yazılmalıdır.

Açıklama [eç3]: Şairin doğum tarihi ve ailesi hakkında kaynaklarda bir bilgi yoksa bu belirtilmelidir

Asıl adı Yahşi olan Eroğlu Nûri, Elmalılıdır. Doğum tarihi ve ailesi hakkında kaynaklarda bir bilgiye ulaşılamamıştır. Şeyhlik ve çiftçilikle uğraşmıştır. Sinan Ümmî'ye ait tarikat silsilenamesinde ve Elmalı Kütüphanesi'ndeki Halveti silsilenamesinde Eroğlu Nûri'nin Halvetiye'nin Yiğitbaşı Kolu'nun kurucusu Şeyh Ahmet Şemşeddin Marmaravî'nin halifelerinden Şeyh Abdülvehab Ümmî'den el aldığı bilgisi yer almaktadır. Bu bilgileri Eroğlu Nûri'nin eserleri de doğrulamaktadır. Şeyhinin vefatından sonra Halvetiye'nin Yiğitbaşı Kolu, Eroğlu Nûri tarafından temsil edildi. Halifesi Niyazi Mısırî'nin şeyhi olacak olan Sinan Ümmî'dir (Oğuz 1990). Bursalı Mehmet Tahir Efendi'ye göre mezarı Kula ve Eşme ilçeleri arasındaki Eroğlu Köyü'ndedir (yty: 93-94). Abdullah Ekiz'e göre ise Finike'nin kuzey batı cephesinde, Turunçova'da, Alacadağ'ın zirvesine yakın bir yerdedir. Taş ve kayalarla kaplı bu mezar basit şekilde demir çubuklarla çevrilmiş ve başına "Halvetî pîrlerinden Nûri Eroğlu yatmaktadır ruhuna fatiha 1603" yazılı bir kitâbe konulmuştur (1962: 20-21). Bursalı Mehmet Tahir Efendi ise Eroğlu Köyü'ndeki mezarın kitabesinde ise "El-mağfûr ruhuna fâtihâ" kaydının bulunduğunu ifade etmektedir.

Açıklama [eç4]: Şairin ölüm yeri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesinin sebebi bu konudaki farklı bazı görüşlerin olduğunu vurgulamak içindir.

Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Eroğlu Nuri'nin *Dîvân*'ını Kula'da gördüğünü belirtir. Abdullah Ekiz ise hayatı hakkında bazı bilgilerle birlikte şiirlerinin 60 kadarının Sinan Ümmî soyundan gelen Saadet Turgut'un özel arşivindeki bir mecmuanın 1-33 sayfaları arasında bulunduğunu söyler (Ekiz 1962: 20-21). Mustafa Tatcı, Eroğlu Nuri'nin *Dîvân*'ını *Divânçe-i İlâhiyât* adıyla yayımlamıştır (2008: 102). Eroğlu Nûri'nin diğer iki eseri ise *Mirâtü'l- Âşıkîn*, *Tasavvuf-ı bi't-Tarîkat* adlarını taşımaktadır.

1. *Divân*: 51 ilahiden oluşan mürettep olmayan bir küçük dîvân (dîvânçe) niteliğindeki bu eseri, Mustafa Tatcı tenkitli olarak neşretmiştir (Tatcı 2002).

2. *Mirâtü'l- Âşıkîn*: Tarikate girenlerin hâllerini anlatan Türkçe bir eserdir. Kula ve Manisa Muradiye Kütüphanesi'nde iki nüshası Bursalı Mehmet Tahir Efendi tarafından görülmüştür.

3. *Tasavvuf-ı Bi't-Tarikat*: (Risâle-i Şerîf Eroğlu Efendi): Tasavvuf ilminin gerekliliği üzerinde duran ve sûfî düşüncesini merak edenler için yazılan "tasavvufa giriş" mahiyetindeki bu mensur eser, "*Tasavvuf-ı bi't-Tarikat*" veya "*Risâle-i Şerîf Eroğlu Efendi*" adıyla istinsah edilmiş olup iki yazma nüshası bilinmektedir: İzmir Millî Ktp.Yz.Nu. 2011,yp.35b-61b. ve Elmalı İlçe Halk Ktp. Mecmûa Nu:2997,yp.1-74. (Tatçı 2003 ve 2008: 106).

Eroğlu Nûri, Yunus Emre mektebinin Vahib Ümmi, Sinan Ümmi ve Niyazi Mısırî ile birlikte 16. yüzyıldaki devamcısı olarak değerlendirilebilir. Sade bir dille söylenmiş ilahilerden oluşan şiirlerinde Eroğlu Nûri, tekke edebiyatında yaygın olan şiir türlerine yer vermiştir. Eroğlu Nûri, tasavvufun daha çok amelî/pratik boyutunu yansıtan konularda tasavvufun genel kabulleri içinde yer almakta; Halvetiyye tarikatına mahsus uygulamalarda *Halvetî*, tasavvuf düşüncesinin ilgi alanına giren konularda ise iyi bir *vahdet-i vücûd* takipçisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Ögke 2008: 110). Eroğlu ilahilerinde yarım ve tam kafiyeleri tercih etmekte çoğu zaman şiirini redif üzere inşa etmektedir. Şiirde ahenk unsurlarından olan bu tekrar ve rediflerin ilahi türünün bestelenmek için yazılmasıdır (Tatçı 2008:104).

Kaynakça

- Ekiz, Abdullah (1962). *Sinan Ümmi ve Ahfadı*. Ankara: Orkun Basımevi.
- Oğuz, M. Öcal (1990). "Elmalılı Mutasavvıf-Şair Eroğlu Nûri". *Millî Folklor Dergisi*. Sayı. 8:16-19.
- Ögke, Hatice (2008). Eroğlu Nûri'nin (v.1012/1063) Tasavvufî Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Tatçı, Mustafa(2002). *Dîvânçe-i İlahîyat Eroğlu Nûri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Tatçı, Mustafa (2003). *Tasavvuf Bi't- Tarikat Tasavvufa Dair*. Ankara: Alperen Yay.
- Tatçı, Mustafa (2008). *Elmalı'nın Cânları*. İstanbul: H Yay.
- Yavuz, A Fikri-İsmail Özen (hızl.) (yty). Bursalı Mehmet Tahir *Osmanlı Müellifleri*, 1. Cilt.. İstanbul.

Anahtar Kelimeler

Eroğlu Nûri, tekke şiiri, Anadolu/Osmanlı sahası, 16. yüzyıl, d. ?,Elmalı, ö.1012/1603, şeyh, Dîvân, Miratü'l-Âşîkîn,Tasavvuf-ı bi't-Tarikat.

Açıklama [eç5]: Şairin varsa eserleri ve eserlerin yazılış amacı hakkında ana hatlarıyla bilgi verilmelidir.

Açıklama [eç6]: Şairin, bir ekolün temsilcisi olması yönüyle vurgulanması önemlidir. Etkilediği ve etkilendiği şahsiyetler daha ayrıntılı olarak edebi kişiyle ilişkilendirilerek belirtilmelidir.

Açıklama [eç7]: Şairin şiirlerinde neyi nasıl yansıttığı ya da yansıtmadığı, üslubu hakkında bilgi verilmelidir.

Açıklama [eç8]: Kaynakça kısmı projenin Kaynakça Yazım Kuralları esas alınarak yazılmalıdır.

Key Words

Eroğlu Nûri, tekke poetry, Anadolu/Ottoman area, 16th century, b.?, İstanbul, d. 1012/1603, şeyh, Dîvân, Miratü'l-Âşıkîn, Tasavvuf-ı bi't-Tarikat.

Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ

Madde yazım tarihi: Şubat 2013

Güncelleme Tarihi:

Eserlerinden Bir Örnek

İlahî

Ol güzel Muhammed'e ümmet olan

Hakk'ın zikrini koman dilinizden

Budur ibtidâ farz u sünnet olan

Hakk'ın zikrini koman dilimizden

Zâkirlerin olur varlığı fânî

Teni bu dünyâda dost ile cânı

Dîdâr âşıkının budur nişânı

Hakk'ın zikrini koman dilimizden

Geç gayrıdan meylet aslından yana

Mâlin ehlin nefsin düşmândır sana

An Allah'ın bun deminde seni ana

Hakk'ın zikrini koman dilimizden

Zâkir ol âhret gamından geçesin

Kanatlı Burâk'a binip uçasın

Dost elinden aşk şarâbın içesin

Hakk'ın zikrini koman dilimizden

Açıklama [eç9]: Şiirin türü ilgili şiirin başına yazılmalıdır.

Hak zikrinden kavî etme gel ruhsat
Hayra tebdîl olur cümle ma'siyet
Eroğlu'ndan budur size vasiyet
Hakk'ın zikrini koman dilimizden

(Mecmûa, Elmalı İlçe Halk Ktp., Nu.43,yp.8, Aktaran Mustafa Tatçı, *Elmalı'nın Cânları*. 160-161.)

Açıklama [eç10]: Şiirin alındığı kaynakça, proje yazım kurallarına göre yazılmalıdır.

Nutuk

Budur Allah'a doğru yol
Gir Halvetî tarîkine
Sür esmâyı müsemmâ bul
Gir Halvetî tarîkine

Esmâyı sürüp yanasın
Allah'a doğru dönesin
Yedi deryâda yunasın
Gir Halvetî tarîkine

Halvet mü'minlere sünnet
Âşıklar cânına minnet
Vâcib ola sana Cennet
Gir Halvetî tarîkine

Halvetîden algıl eli
Her sözüne digil belî
Olasın mukarreb velî
Gir Halvetî tarîkine

Eroğlu yol kuloğuzu

İzinden ayırma izi

Dostu göre bu cân gözü

Gir Halvetî tarîkine

Tatcı, Mustafa (2008). *Elmalı'nın Cânları*. İstanbul: H Yayınları.s.151-152.(Mecmûa, Elmalı İlçe Halk Ktp.Nu:43,yp.4.) /(Mecmûa, Elmalı Halk Ktp.'den aktaran Tatcı. 2008. 151-152)